

15. Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование обществ : сравнительное изучение цивилизаций / Ш. Эйзенштадт ; пер. с англ. А.В. Гордона под ред. Б.С. Ерасова. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 416 с.
16. Сеа Л. Философия американской истории : судьбы Латинской Америки / Леопольдо Сеа ; пер. с исп. Ю.Н. Гирина ; вступление С.А. Микояна ; общ. ред. и послесл. Е.Ю. Соломиной. – М. : Прогресс, 1984. – 352 с.
17. Гвоздарев Б. И. Организация американских государств // Б.И.Гвоздарев. – М. : Изд-во Ин-та международ. отн-й, 1960. – 324 с.
18. Жирнов О.А. Новое издание панамериканизма : Латиноамериканская политика Дж.Буша : аналитический обзор // О.А. Жирнов, И.К. Шереметьев. – М.: ИНИОН РАН, 2005. – 132 с. (Серия: Социально-экономические проблемы стран Запада).
19. Устав Организации американских государств : 30 апреля 1948 г. // Гвоздарев Б. И. Организация американских государств. – М. : Изд-во Ин-та международ. отн-й, 1960. – С. 273–292.
20. Declaración de Salvador de Bahía. – Режим доступа: http://www.celac.gob.ve/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1&Itemid=&lang=es.
21. El Plan de Acción de Montego Bay. – Режим доступа: http://www.celac.gob.ve/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=2&Itemid=2001.
22. Declaración de la cumbre de la unidad de Cancún. – Режим доступа: http://www.celac.gob.ve/index.php?option=com_content&view=article&id=27&Itemid=3&lang=es.
23. Declaración de Caracas. – Режим доступа: http://www.celac.gob.ve/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=77&lang=es.

Космина В. Г. Образование СЕЛАК – новый этап в истории Латиноамериканской цивилизации

В статье рассматривается образование Сообщества латиноамериканских и карибских государств в контексте развития Латиноамериканской цивилизации и ее контактов с Западом. Показано системное несоответствие в эволюции общества в Латинской Америке и на Западе. Образование СЕЛАК демонстрирует самостоятельный путь развития Латинской Америки

Ключевые слова: СЕЛАК, Латиноамериканская цивилизация, Запад, коммуникации, системная дифференциация общества

Kosmyna V. G. Formation of CELAC – a new stage in the history of Latin American civilization

The article examines the formation of the Community of Latin American and Caribbean States in the context of civilizational development of Latin America and its contact with the West. The author of the article shows consistency in the discrepancies of the evolution of Latin American and Western societies. Formation CELAC demonstrates independent path of development in Latin America.

Keywords: CELAC, Latin American civilization, the West, communications, system differentiation of a society.

УДК 94:327

Ю. А. Ладный

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ПРЕЗИДЕНТА США ДЖ. У. БУША (2001–2009 рр.) ТА ЇЇ ВПЛИВ НА АРХІТЕКТОНІКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Статтю присвячено комплексному дослідженню проблеми забезпечення відносин між державами багатополісного світу в умовах глобалізаційного простору в період президентства Дж. У. Буша (2001–2009 рр.) та впливу реалізації його моделі зовнішньополітичного курсу на архітектоніку міжнародних відносин. Проведено аналіз найбільш резонансних зовнішньополітичних рішень Дж. У. Буша за часів його президентства, визначено ступінь їх впливу на розвиток світової системи міжнародних відносин у цілому в період з 2001 по 2009 роки.

Ключові слова: зовнішня політика США, Президент США Джордж Уокер Буш, Доктрина Буша, тероризм, дипломатія, інституціоналізація, архітектоніка міжнародних відносин.

Сучасна архітектоніка міжнародних відносин між суб'єктами міжнародного права забезпечується передусім через правове регулювання їх двостороннього та багатостороннього співробітництва. Зважаючи на нинішнє домінування США в системі міжнародних відносин вкрай важливим, на думку автора, є проведення наукових досліджень у сфері процесу формування та реалізації зовнішньої політики США у новітні часи історичного розвитку сучасної цивілізації, зокрема за президентства Джорджа Уокера Буша (2001–2009 рр.). За оцінками більшості експертів, за часів правління 43-го глави Білого дому зовнішньополітичний курс США зазнав кардинальних змін, що значною мірою вплинуло на розвиток світу в цілому та архітектоніку міжнародних відносин.

Головною метою написання цієї статті стала необхідність проведення аналізу найбільш резонансних зовнішньополітичних рішень Дж. У. Буша, визначення ступеню їх впливу на загальний розвиток світової системи міжнародних відносин у цілому в період з 2001 по 2009 рр.

Останнім часом вивченню окремих аспектів зовнішньої політики президента Буша приділяється значна увага з боку українських та іноземних науковців. У 2003 році світ побачила книга фахівців Брукінгського інституту (США) Іво Даалдера та Джеймса Ліндсея під назвою: «Свобода дій по-американськи: революція

Буша в зовнішній політиці» («America Unbound: the Bush Revolution in Foreign Policy»). Авторами цього видання, зокрема, висловлюється переконання в тому, що саме Дж. Уокер Буш став революціонером зовнішньої політики США, яка, водночас, створила передумови для появи нових викликів і загроз для цієї держави та дала підстави сумніватися в можливості використання виключно військової сили США для збереження та поширення безпеки і демократичного розвитку в сучасному світі [1]. Проблемним питанням формування та реалізації зовнішньої політики Дж. У. Буша також присвячені роботи Генрі Кіссінджера «Чи потрібна Америці зовнішня політика?» («Does America Need a Foreign Policy?»), Е.Я. Баталова «Світовий розвиток та світовий порядок. Аналіз сучасних американських концепцій» та О.І. Уткіна «США у світі після вересня 2001 року». На особливу увагу заслуговують результати досліджень на цю тему фахівців кафедри прикладного аналізу міжнародних проблем Московського державного інституту міжнародних відносин (Університет) МЗС РФ під керівництвом завідувачої цієї кафедри доктора політичних наук Т.О. Шаклеїної, зокрема праці «Ідейне забезпечення зовнішньої політики адміністрації Буша», «Проблеми лідерства у зовнішньополітичній діяльності США. Результати першого терміну адміністрації Буша» та «Другий термін адміністрації Буша. Старі проблеми та нові відповіді».

Вищезгаданим питанням присвячені й дисертаційні дослідження українських науковців М.М. Рижкова «Доктринальний вимір стратегій зовнішньої політики США: від стримування до глобальної демократизації» (2007 р.), М.А. Миронової «Трансформація відносин ЄС та США в постбіполярний період» (2007р.), Т.В.Семенюти «Контрманіпулятивний вектор оцінювання сучасної зовнішньої політики США» (2008 р.), І.Д. Дудко «Критерії і механізми забезпечення міжнародно-політичних інтересів США в нестаціонарній системі міжнародних відносин» (2008 р.), О.В. Шевчука «Зовнішньополітична стратегія США та РФ щодо КНР» (2009р.), О.К. Обрінської «Неурядові організації у зовнішньополітичному механізмі США» (2009 р.) та ряду інших.

Упродовж усієї виборчої кампанії 2000 року кандидат у президенти США Дж. У. Буш наголошував на тому, що в зовнішньополітичній сфері, у випадку своєї перемоги, він реалізовуватиме політику «виключного американського інтернаціоналізму» («Distinctly American Internationalism») на відміну від політики «ліберального інтернаціоналізму», яка впроваджувалася адміністрацією У. Клінтона. Протягом перших місяців після обрання Дж. У. Буша президентом він цілком свідомо вважав американські національні інтереси більш важливими, ніж глобальні інтереси США. Переважна більшість спостерігачів впевнена в тому, що саме філософія так званого «класичного реалізму» здійснила найбільший вплив на представників адміністрації Буша на початку 2001 року. Ця зовнішньополітична філософія складалася з трьох основних елементів. По-перше, реалісти-класики були переконані в тому, що саме держави є найбільш впливовими акторами на міжнародній арені, взаємовідносини з якими на двосторонньому рівні повинні впливати тим чи іншим чином на формування американської зовнішньої політики. По-друге, реалісти були впевнені в тому, що інтереси кожної держави повинні обмежуватися її реальною силою та можливостями, зокрема наявністю в неї природних ресурсів, відносно інших держав.

У випадку, коли потужність країни зростатиме, вона неодмінно починатиме шукати шляхи поширення свого політичного впливу на міжнародній арені. У цьому контексті США повинні обережно стримувати ті держави, які потенційно можуть нанести шкоду її інтересам. По-третє, реалісти фокусувалися на взаємовідносинах найбільш потужних гравців на світовій арені, оскільки вважали, що саме вони можуть представляти найбільшу загрозу у сфері міжнародних відносин. Основним принципом для них було те, що жодна країна або ж група країн не повинна була домінувати над, чи нести загрозу іншій державі або ж групі держав. Таким чином, США повинні були зосереджувати свою головну увагу на посиленні впливу альянсів своїх союзників та здійсненні обережної протидії намірам окремих держав. На практиці це означало те, що зовнішньополітичними пріоритетами Дж. У. Буша в перші місяці його президентства стали: поновлення впливовості очолюваних США політичних та військових альянсів по всьому світу; концентрація уваги на європейському та азійському регіонах в якості найвищого геополітичного пріоритету держави; більш прагматичне ставлення до розвитку відносин з Російською Федерацією та Китайською Народною Республікою (остання, зокрема, розглядалася адміністрацією Буша в якості конкурента, а не стратегічного партнера); використання військових можливостей США для поширення американського впливу на планеті; забезпечення домінування так званої «твердої сили» над «м'якою силою», а також модернізація збройних сил США та значне збільшення видатків на оборону.

Зовнішньополітичні пріоритети США повністю змінив трагічний ранок 11 вересня 2001 року. Ці події та їх результати глибоко вразили американську націю та безпосередньо президента США. У ніч на 12 вересня у своєму щоденнику він зробив наступний запис: «Сьогодні стався Перл Харбор ХХІ сторіччя». Таким чином Дж. У. Буш перетворився на «президента військового часу» [2].

Під впливом трагічних подій 11 вересня 2001 року адміністрацією Буша відразу ж були внесені відповідні корективи та доповнення до визначених раніше зовнішньополітичних пріоритетів держави. По-перше, відбулося перенаштування самих підходів адміністрації у вирішенні зовнішньополітичних пріоритетів країни. Дещо звужені до цього часу американські національні інтереси були значно розширені з метою створення належних передумов для боротьби з міжнародним тероризмом. По-друге, адміністрація Буша відійшла від вузького трактування політики односторонніх дій та прийняла на озброєння широкий мультилатералізм, хоча й з можливістю застосування в окремих випадках унілатералізму. По-третє, адміністрація Буша змінила основний вектор своєї зовнішньої політики з філософії реалізму (звернення мінімальної уваги на внутрішньополітичний та економічний розвиток іноземних держав) до однієї з версій філософії ідеалізму, яка передбачала пильний моніторинг внутрішнього розвитку окремих обраних за певними критеріями держав. У цьому контексті гуманітарні інтервенції, миротворчі зусилля США отримали

значно більший пріоритет у зовнішній політиці Буша, ніж це було за часів його попередників. Додатковим підтвердженням цих змін у зовнішньополітичних пріоритетах адміністрації Дж. У. Буша стало звернення американського президента до представників спільного засідання обох палат Конгресу США відразу ж після 11 вересня 2001 року. Проголошений ним раніше курс «виключного американського інтернаціоналізму» було трансформовано в політику «всеосяжного американського глобалізму» («Comprehensive American Globalism»). Під час свого виступу в Конгресі Дж. У. Буш підкреслив: «Нашим ворогом є радикально налаштована мережа терористів та кожен уряд, який їх підтримує... Наша війна з терором починається з «Аль-Каїди», але не закінчується нею. Вона не завершиться доти, доки кожне міжнародне терористичне угруповання не буде знайдене, зупинене та знешкоджено» [3]. При цьому абсолютність глобального протистояння тероризму полягала в першу чергу, на переконання адміністрації Буша, у боротьбі між терором та свободою, боротьбі між країнами, які підтримують терор, та державами, які протистоять йому, а також боротьбі між цивілізованим і нецивілізованим світом.

Проте найбільш суттєві зміни в зовнішній політиці Буша торкнулися питань організації коаліційних зусиль, а також тієї швидкості, з якою були зібрані в одно ціле усі союзники та партнери для боротьби з міжнародним тероризмом. Однією з перших держав, яка оголосила власну готовність надати всебічне сприяння США у цій боротьбі, зокрема шляхом обміну інформацією та можливістю використання її повітряного простору в гуманітарних цілях, стала Російська Федерація. КНР, Індія та Пакистан протягом 20 днів з моменту атак на Пентагон та Світовий центр торгівлі в Нью-Йорку також висловили готовність надати сприяння та здійснювати обмін відповідною інформацією. 27 країн запропонували США можливість використання їх повітряного простору та аеропортів у зв'язку з проведенням військової операції в Афганістані, де, за наявними на той час відомостями, переховувався лідер терористичної організації «Аль-Каїда». 46 декларацій підтримки було прийнято різноманітними міжнародними організаціями. Близько 100 країн світу запропонували США можливість надання інформації розвідувального характеру. Рада Безпеки ООН прийняла спеціальну резолюцію, положення якої зобов'язували усі держави світу переслідувати тероризм та його прихильників. Австралія з посиланням на ст. 4 Угоди між США, Австралією та Новою Зеландією про створення військового альянсу заявила про те, що терористичні атаки на США розцінюються нею в якості нападу на власну територію. НАТО у відповідності із положеннями ст. 5 угоди про створення цієї організації розцінило події 11 вересня в якості нападу на усіх її членів. У період до 7 жовтня 2001 року – дати початку військової операції США в Афганістані – значна кількість країн, серед яких Велика Британія, Канада, Австралія, Німеччина та Франція, заявили про свою активну підтримку діям США.

Водночас, найбільшою несподіванкою поствересневих подій 2001 року, на думку фахівців, стало рішення адміністрації Буша стосовно необхідності більш активного втручання США у внутрішні справи окремих держав світу. Зокрема, була визначена так звана «вісь зла» у складі Ірану, Іраку та КНДР, проведена військова підготовка та забезпечена консультативна підтримка збройних сил Філіппін, Ємену, ряду інших країн, здійснена морська блокада Судану з метою попередження можливої втечі терористів «Аль-Каїди». Прикладами значного посилення уваги США до так званих «гарячих точок» планети стало й призначення генерала Ентоні Зінні (Anthony Zinni) у якості спеціального представника США на Близькому Сході, в той час як Державний секретар США Колін Пауелл (Colin Powell) активізував зусилля з метою розв'язання існуючих гострих питань взаємовідносин між Індією та Пакистаном, зокрема так званої Кашмірської проблеми. Усі ці реалізовані адміністрацією президента США зовнішньополітичні заходи досить швидко отримали назву «Доктрина Буша», головною метою якої стало створення належних передумов для забезпечення боротьби США з тероризмом та тими, хто його підтримує, на міжнародній арені.

Паралельно з тим, що заяви та практичні дії президента Дж.У. Буша підтверджували факт формування нової зовнішньої політики США в період після 11 вересня 2001 року, її основи додатково були закріплені у 2002 році в офіційному документі країни під назвою: «Стратегія національної безпеки США». Відповідно до положень цього документа, головною фундаментальною метою американської зовнішньої політики стає вже «створення балансу сили на підтримку свободи» [4]. З метою створення такого балансу США тепер вже повинні «захищати мир шляхом боротьби з тероризмом та тиранами... зберігати мир шляхом сприяння створенню добрих відносин між найпотужнішими країнами світу... поширювати мир шляхом сприяння створенню вільних та відкритих суспільств на кожному континенті» [5]. Цікавим при цьому є те, що безпосередні виконавці документа залишили в Стратегії словосполучення «виключний американський інтернаціоналізм», але його сутність та значення тепер вже було зовсім іншим, ніж це було на момент вступу Дж. У. Буша на пост. Відповідно до положень Стратегії, з метою захисту миру на планеті Вашингтон зобов'язувався посилити наявні можливості міжнародних альянсів країн-союзників з метою забезпечення ефективної боротьби з глобальним тероризмом, реалізувати заходи, спрямовані на попередження терористичних атак проти США та їх союзників, співпрацювати з іншими країнами над вирішенням регіональних конфліктів, попереджати можливість ворожих погроз на адресу США та їх партнерів, пов'язаних з можливістю використання зброї масового ураження, провести модернізацію інституцій американської національної безпеки для приведення їх у відповідність до вимог та викликів XXI сторіччя. З метою збереження миру на планеті США зобов'язувалися розвивати співробітництво з іншими головними центрами глобальної сили, у той час як для поширення миру – сприяти створенню нової ери глобального економічного зростання шляхом забезпечення функціонування вільних ринків та вільної торгівлі, а також поширення демократії та відкритих суспільств на планеті.

У 2004 році Дж. У. Буш отримав повторну перемогу на чергових президентських виборах в США, частково завдячуючи продовженню зовнішньополітичному курсу держави з акцентами на

антитерористичній діяльності. Водночас, вже після завершення активної фази військової операції в Іраку адміністрація Буша почала усвідомлювати необхідність перегляду окремих її напрямів. Підтвердженням вищевикладеного стала заява переобраного у 2004 році президента США Дж. У. Буша під час його зустрічі з прем'єр-міністром Великої Британії Тоні Блером (Tony Blair), який заявив наступне: «мій другий термін я планую присвятити поглибленню наших трансатлантичних зв'язків з європейськими народами». Крім цього він підкреслив й те, що налагодження більш тісних зв'язків та співробітництва між Європою та Америкою, на його думку, є визначальним для «просування демократії у світі» [6].

Які ж загальні наслідки відчув на собі світ за результатами односторонньої реалізації США зовнішньої політики за часів правління Буша-молодшого?

Після розпаду СРСР та Організації Варшавського договору (ОВД), зникнення альтернативи капіталістичній системі – соціалістичного табору – США стають єдиною наддержавою в однополярному світі. Спираючись на свій потужний економічний потенціал, зовнішня політика США за часів Буша-старшого та У. Клінтона почала безпосередньо та опосередковано впливати на життя людей в усьому світі навіть більше, ніж їхні власні уряди, що поступово і спричинило стихійний протест громадян цих країн, включаючи й реалізацію окремими екстремістськи налаштованими їх представниками міжнародних терористичних актів. Уже зараз зрозумілим є те, що за часів правління Дж. У. Буша світ зіткнувся з терором нового порядку – ідеологічним, а відтак – безкомпромісним. Події в США на початку XXI сторіччя віддзеркалили найгостріші суперечності сучасного світу та його інституцій. Про них вже багато сказано та написано: зіткнення цивілізацій, міжінституціональна криза, конфлікт ісламу та інших релігій, Півночі й Півдня, багатих і бідних.

Прошло вже понад десять років від часу атак 11 вересня 2001 року. Учені всього світу продовжують аналізувати причини, які призвели до їх виникнення, досліджують наслідки військових операцій США та їх союзників в Афганістані та Іраку. Беззаперечно, ці події мають глибоке соціальне, економічне, ідеологічне, інституційне та геополітичне підґрунтя. Фахівцям ще належить дати обґрунтовані відповіді на надзвичайно складні питання, зокрема щодо природи сучасного міжнародного терору та політики протидії йому з боку світового співтовариства на чолі зі США.

Водночас, на думку окремих вчених, висновок більшості політиків і експертів про те, що саме події 11 вересня 2001 року стали головною причиною розв'язання війни США проти Іраку є дещо спрощеним [7]. Вони схиляються до думки, що передумови розв'язання цієї війни знаходяться в глобальному вимірі (якщо не встановити світове панування, то принаймні довести, що це реально), пояснюючи це, у першу чергу, економічними інтересами: взяти під контроль величезні іракські родовища нафти, а також випробувати новітні види зброї на практиці, надавши змогу власному військово-промислому комплексу запрацювати з новою силою. На підтвердження цієї думки експерти наводять той факт, що всередині США і Великої Британії постфактум спалахнули внутрішньополітичні скандали з приводу дезінформування світового співтовариства щодо наявності в Іраку зброї масового ураження (ядерної, хімічної, бактеріологічної тощо). Як з'ясувалося пізніше, у своєму посланні до нації Дж. У. Буш безпідставно звинуватив Ірак у придбанні урану в Нігерії. Це був єдиний приклад, який начебто підтверджував наявність такої зброї в країні та став однією з головних передумов для розв'язання США та їх союзниками військових дій в Іраку [8; 9].

Слід також визнати, що війна в Іраку та реалізація на практиці так званої «Доктрини Буша» призвели до суттєвого погіршення позитивного іміджу США та безпосередньо її президента Дж. У. Буша у світі. Вашингтон почав швидкими темпами втрачати довіру та підтримку з боку інших країн світу, значна частина яких хоча і не вважалася традиційно дружніми по відношенню до США, але відверто симпатизувала Сполученим Штатам та всьому американському народові після зухвалих вересневих атак. США стають дедалі ослабленими в міжнародному плані державою. Деякі експерти сходяться в думці, що результати впровадження адміністрацією Буша відверто антигуманної, на їхню думку, зовнішньої політики стосовно Іраку поставили весь світ на межу чергової світової війни. Реалізація зовнішньої політики США на практиці зовсім не кореспондувалася з постійним пропагуванням нею демократичних цінностей, найвищою серед яких є людське життя. При цьому, підкреслюють оглядачі, Вашингтон знехтував міжнародним правом, яке забороняє втручатися у внутрішні справи іншої держави з метою повалення в ній чинної влади, зігнував позицію членів Ради Безпеки ООН – Франції, КНР та Російської Федерації, призвів до загострення відносин з-поміж держав-членів ЄС та НАТО, а також знехтував масовими протестами мирних демонстрантів проти війни.

Отже, усебічне вивчення зовнішньої політики Президента США Дж. У. Буша (2001-2009 рр.) та результатів її реалізації стає дедалі нагальним не лише з історичної точки зору, а й з необхідності оцінки наслідків її впливу на архітектуру міжнародних відносин початку XXI століття і перспектив розвитку. Проведений аналіз свідчить про цілком реальну можливість повернення США до реанімації «Доктрини Буша» у контексті наступних президентських виборів у США у 2016 році, у разі перемоги в яких, республіканці можуть повернутися до моделі так званої «зовнішньої політики Дж. У. Буша» і подальшої її реалізації на практиці.

Джерела та література

1. Daalder, Ivo H., Lindsay, James M. America Unbound: the Bush Revolution in Foreign Policy / Ivo H. Daalder, James M. Lindsay. – Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2003, 2005 – 260 p.
2. Woodward Bob. Bush at War / B. Woodward. – New York: Simon & Schuster, 2002. – 383 p.
3. George W. Bush. Address to a Joint Session of Congress and the American People, September, 20, 2001 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html> – Назва з екрану.

4. The National Security Strategy [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002> – Назва з екрану.
5. Там само.
6. Stout David. Bush Vows to Improve Ties with Europeans / D. Stout // International Herald Tribune. – 2004. – November, 13.
7. Див. дет.: Рудич Ф.М. Політологія / Ф.М. Рудич. – 3-тє вид., перероб., доп. – К.: Либідь, 2009. – 480 с.; Лафитский В. Конституционный строй США / Владимир Лафитский. – М.: Статут, 2011. – 2-е изд. – 351 с.; Кузнецов Д.В. Американское общественное мнение и использование военной силы. Период президентства Дж. Буша-младшего (2001-2009 годы) / Д.В. Кузнецов. – М.: Либроком, 2011. – 448 с.; Шаклеина Т.А. Россия и США в мировой политике / Т.А. Шаклеина. – М.: Аспект-Пресс, 2012. – 272 с.
8. Bush aides a-plenty in Romney Foreign Policy Team, AFP [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5hgn6qmv5Hljsry9PTHV7TaUqblwA?docId=CNG.c5732795aa721fe9d607f4c4f87d9a26.221> – Назва з екрану.
9. White House 2012: General Election [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pollingreport.com/wh12gen.htm>

Ладный Ю. А. Внешняя политика Президента США Дж. У. Буша (2001-2009 гг.) и её влияние на архитектуру международных отношений: институциональное измерение

В научной статье проанализированы наиболее резонансные внешнеполитические решения Дж.У.Буша во времена его президентства, определена степень их влияния на развитие мировой системы международных отношений в целом в период с 2001 по 2009 годы.

Ключевые слова: внешняя политика США, Президент США Джордж Уокер Буш, Доктрина Буша, терроризм, дипломатия, институционализация, архитектура международных отношений.

Ladnyi Yu. A. Foreign Policy of the US President (2001-2009) George W. Bush (2001-2009) and its influence on the Architectonic of International Relations: Institutional Dimension

The scientific article is devoted to analysis of the most resonant George W. Bush decisions in the sphere of US foreign policy at the time of his presidency, determination, in general, of its influence on the development of the world system of international relations between 2001 and 2009.

Keywords: US Foreign Policy, President George W. Bush, the Bush doctrine, Fight against Terrorism, diplomacy, institutionalization, architectonic of international relations.

УДК 332.14-4.01

І. О. Нечаюк

«ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ» В КОНТЕКСТІ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ВНУТРІШНЬОГО РЕФОРМУВАННЯ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ

Характерною ознакою історії Європейського Союзу (ЄС) кінця ХХ початку ХХІ сторіччя стало досить динамічне розширення Співтовариства за рахунок країн Східної та Центральної Європи. Це явище не було новим для ЄС, однак, у нових умовах постбіполярного світу стало кількісно та якісно безпрецедентним й вимагало здійснення внутрішнього реформування ЄС, запровадження нових органів та нормативної бази. Результат таких інновацій спричинив ріст та загострення євроскептицизму в країнах-кандидатах та членах ЄС.

Ключові слова: європейська інтеграція, євроскептицизм, інституції ЄС, Європейська Комісія, Європейський Парламент.

Розширення на Схід та процес конституціоналізації стали основними віхами для ЄС та держав-членів протягом останнього десятиріччя, важливими трансформаційними та історичними моментами. Переговорний процес, що розпочався з країнами-кандидатами в 1998 році мав закінчитися до кінця 2002. Фінансова перспектива на 2000-2006 роки передбачала надання допомоги таким країнам під час перехідного періоду та після приєднання до ЄС, починаючи з 2002 року. Залишалися не вирішеними питання яким саме чином нові держави ЄС будуть представлені в інституціях (кількість голосів в Раді, число комісарів, членів Європарламенту та представників в консультативних комітетах). Отже, такий крок передбачав проведення радикальних інституційних реформ для уникнення «паралічу та надання можливості функціонувати такому розширенню на всьому Європейському континенті» [1], встановлення нових органів, підготовки та запровадження цілої низки нормативних актів. Президент Франції Ж.Ширак неодноразово наголошував про необхідність реформи інституцій ЄС задля підготовки до розширення: «Я перш за все сказав би, що інституційна реформа є першочерговою умовою і ми не можемо уявити завершення розширення Європи без модифікації інституцій» [2].

Певною спробою підготовки до проведення інституційних реформ став Амстердамський договір (1997 р.), який, не зважаючи на свої недоліки, передбачав підписання Протоколу про розширення, якісні та кількісні інституційні зміни з моменту першого розширення, а Декларація, підписана Бельгією, Францією та Італією, що є додатком до Протоколу Договору, передбачала, що «посилення ролі інституцій є безумовною умовою для проведення початкових переговорів щодо приєднання» [3].